

Fastställd i Ledningsgrupp 21 februari 2023

Moderna Museets policy för återlämnande av föremål

Inledning

Myndigheten Moderna Museet förvaltar, på statens uppdrag, en samling av konst. Den har insamlats från huvudsakligen 1900-talets början och framåt, med undantag för fotografi som samlats från 1840-talet, och består av svensk och internationell konst. Det är museets uppgift att samla på 1900- och 2000-talskonsten i alla dess former i enlighet med Förordning (2007:1177) med instruktion för Moderna Museet. Samlingen är en del av det svenska kulturarvet och i legal mening statlig egendom.¹

Moderna Museets samling av konst utgår från Nationalmuseums tidigare avdelning för modernt måleri och skulptur, vars föremålsbestånd överfördes till Moderna Museet inför att det öppnades 1958. När Moderna Museet erhöll en ny museibygnad 1998 överförde Nationalmuseum modern och samtida grafik och teckning och Fotografiska Museet överförde sina samlingar av fotografi till Moderna Museet.

Samlingen har formats genom olika tiders syn på insamlande och förvärv. Huvudparten av samlingen har bildats innan Sverige ratificerat konventioner och undertecknat internationella överenskommelser inom kulturområdet, och innan tydliga etiska riktlinjer etablerades inom den internationella museisektorn. Med utgångspunkt från detta historiska arv är det myndighetens målsättning att alltid främja dialog, samarbete och ömsesidighet i aktuella processer kopplade till samlingarna.

Kunskap om föremålens proveniens är en förutsättning för att kunna bedriva ett proaktivt arbete med att identifiera föremål som kan komma i fråga för återlämnande. Myndigheten arbetar fortlöpande med proveniensforskning utifrån tillgängliga resurser med att proaktivt identifiera föremål i samlingen med en historia som strider mot ingångna internationella överenskommelser, på grund av förvärvet eller andra omständigheter.

Till policyn följer bilagorna Juridiskt och etiskt ramverk, Ordförklaringar, och Rutinbeskrivning för hantering av externt inkommande krav om återlämnande.

Styrning och organisation

Regeringens proposition 2016/17:116 Kulturpolitik slår fast att den svenska praktiken ska vara föredömlig när det gäller ”identifiering och repatriering eller restitution av föremål i museernas samlingar där det kan finnas särskilda etiska skäl för återlämnande”.² Propositionen förtydligar att

---

¹ Budgetlagen, 8 kap.6 § (2011:203): Regeringen får besluta att överlåta annan lös egendom än sådan som anges i 4 och 5 §§, om egendomen inte längre behövs för statens verksamhet eller blivit obrukbar eller om den inte anskaffats för statens medel.

² Riksantikvarieämbetet har på uppdrag av regeringen och i samråd med de centrala museerna och Sametinget utarbetat en vägledning för identifiering och repatriering eller restitution av föremål i museernas samlingar där det kan finnas särskilda etiska skäl för återlämnande. *God samlingsförvaltning: stöd för museer i*

arbetet ska avgränsas till föremål som tillförts samlingar i modern tid, det vill säga framför allt från senare delen av 1800-talet och framåt.

Föreliggande policy omsätts i ”Rutinbeskrivning för hantering av externt inkommande krav om återlämnande” och kompletteras av verksamhetsplanen.

Myndighetens arbete med återlämnande frågor samordnas i ett internt råd för återlämnandeärenden utifrån beslutad policy. Rådets ledamöter utses av Överintendenten på förslag från avdelningschefer. Rådet är rådgivande och beredande organ till överintendenten. Vid behov kan rådet utökas med externa ledamöter.

Ett återlämnandeärende kan initieras både av myndigheten och av extern kravställare. Myndighetens ambition är att arbeta strategiskt och proaktivt utifrån rådande resurser med att identifiera föremål för vilka det kan finnas grund för återlämnande. Utifrån tillgängliga resurser inleder myndigheten en återlämnandeprocess när sådana föremål identifierats. Myndigheten utreder inte återlämningskrav för föremål som inte formellt ingår i Moderna Museets samling.

I alla ärenden rörande återlämnandet strävar myndigheten efter att hela processen är transparent gentemot kravframställaren, och att ärendet blir prioriterat för att gynna en god dialog mellan parterna.

Grunder till återlämnande

Varje ärende utreds och bedöms separat (case by case). Beslut baseras på det specifika ärendets förutsättningar. De föremål som kan komma i fråga för återlämnande är de föremål som under någon del av ägarkedjan misstänks ha stulits eller plundrats. Föremål som förvärvats via en tredje part som inte har haft giltig äganderätt vid förvärvstillfället kan också bli aktuella för återlämnande.

För en lista på konventioner, deklARATIONER och lagstiftningar som Moderna Museet lyder under, se bilaga Juridiskt och etiskt ramverk.

Beslut om återlämnande

Vid avyttring av statlig egendom som inte omfattas av Förordningen (1996:1191) om överlåtelse av statens lösa egendom krävs särskilt medgivande från regeringen. Regeringen fattar beslut efter hemställan från myndigheten.

För beskrivning av myndighetens process för arbete med återlämnandekrav, se ”Rutinbeskrivning för hantering av externt inkommande krav om återlämnande”.

Dokumentation

Moderna Museet dokumenterar och arkiverar återlämnandeärenden i enlighet med myndighetens rutiner för dokumenthantering, svensk offentlighetsprincip, samt utifrån de övriga lagkrav och föreskrifter som myndigheten lyder under.